

VAKİT

Namaz beş vakittir

Soru: Namaz beş vakit değil mi? Niye üç veya altı vakit diyenler çıkıyor?

CEVAP

Peygamber efendimiz bize namazın beş vakit olduğunu bildirdi. Senelerce beş vakit kıldı. Artık başka delil aramak gerekmez. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Namaz, müminlere belli vakitlerde farz kılındı.) [Nisa 103]

Nisa suresinin 103. âyetinde, (Namaz, belli vakitlerde farz kılındı) buyurulup, ayrıca, beş vaktin hepsi de diğer âyetlerde bildirildiği halde, "Beş vakit namaz" ifadesinin geçmeyişi, kutuplarda ve buralara yakın yerlerde, beş vaktin tamamının teayyün etmemesindedir. (Nimet-i İslam)

İsra suresinin, (Güneşin kayması anından, gecenin kararmasına kadar ve sabah vakti namaz kıl) mealindeki 78. âyet-i kerimenin aslında geçen, (Dülûk-üş şems) öğle ve ikindi, (Gasak-ıl ley) akşam ve yatsı namazı, (Fecr) de sabah namazıdır. (Beydavi)

Kaf suresinin, (Güneşin doğuşundan ve batışından önce ve gece Rabbini tesbih et) mealindeki 39. ve 40. âyet-i kerimesindeki, güneşin doğuşundan önceki sabah namazı, güneşin batışından önceki öğle ve ikindi namazı, geceki de akşam ve yatsı namazıdır. (Beydavi)

İbni Abbas hazretleri, (Kur'an-ı kerimde beş vakit namazı bildiren âyet hangisi) diye sorulduğunda, şu mealdeki âyet-i kerimeyi okudu:

(Akşama girerken, sabaha ererken, gündüzün sonunda ve öğle vaktinde Allah'ı tenzih edin!) [Rum 17,18]

(Akşama girerken)den maksat, akşam ve yatsı namazı, (sabaha ererken)deki sabah namazı, gündüzün sonundaki, ikindi namazı, öğledeki de, öğle namazıdır. (Celaleyn)

Nur suresinin 58. âyet-i kerimesinde, (salât-ı fecr = sabah namazı) ve (salât-ı işâ = yatsı namazı) ifadesi açıkça geçmektedir.

Peygamber efendimiz, Bekara suresindeki, (Namazları ve vusta namazını kılın) mealindeki 238. âyet-i kerimeyi açıklarken, (Vusta namazı ikindi namazıdır) buyurdu. (İ. Ahmed)

Bu âyet-i kerimede, (Namazları ve orta namazı [ikindi namazını] kılın) buyuruluyor. Arabi gramere göre, namazlar [salevat] denince, ikiden fazla namaz anlaşılır. Çünkü iki namaz demek için, salevat [namazlar] değil, salâteyn [iki namaz] denilir. Vusta [orta] namaz ikindi namazı olduğuna göre, ikindi hariç, öteki namazların sayısı iki olamaz, ikiden fazla olması gerekir. Üç de olamaz; çünkü VUSTA NAMAZI hariç 4,6 gibi çift sayılı olmalı ki, orta namaz [ikindi namazı] ortada olabilsin. Yani ortadaki namaz ikindi olduğuna göre, ondan önce iki namaz, ondan sonra da iki namaz bulunduğu meydana çıkar. Diğer âyetlerdeki namaz vakitleri de dikkate alınınca, namaz vakitlerinin beş olduğunda hiç şüphe kalmaz.

(Gündüzün iki tarafında, gecenin de yakın saatlerinde namaz kıl. Çünkü güzellikler kötülükleri [günahları] giderir. Bu, iyi düşünelere bir öğüttür.) [Hud 114]

Gündüzün iki tarafındaki namazlar sabah, öğle, ikindi; gecenin yakın saatlerindeki namazlar da akşam ve yatsı namazlarıdır. (Medârik)

Burada Hasenat = Güzelliklerden murat beş vakit namazdır. (Medârik, Beydavi)

Kitap ve **Sünnet**'ten sonraki delil **İcma**'dır. **Peygamber efendimiz**, Eshab-ı kiram ve onlardan sonra bugüne kadar gelen bütün âlimler, beş vakit namaz kılmış, bu hususta kesin bir icma hâsil olmuştur.

İslam âlimleri de, beş vakit namazın nasıl kılınacağını kitaplara yazmışlar, böylece **Kıyas-ı fukaha** ile de namazın beş vakit olduğu sabit olmuştur.

İki vakit yeter mi?

Soru: Bir yerde şöyle bir hadis okudum:

(Meşhur İslam âlimlerinden İmam Ahmed b. Hanbel ve Ebu Davud'un rivayetlerine göre beş vakit namaz kılmaya vakit olmadığını söyleyip "Bana öyle bir şey emret ki yaptığım zaman yeterli olsun" diyen Fudale'ye Hazret-i Muhammed sabah ve ikindi namazlarına devam etmesini, iki vakti kılmasının ona yeterli olacağını söylemiştir.)

Yukarıda bildirilen hadis doğru mu?

CEVAP

Böyle bir ifadeye rastlamadık. Uydurma olma ihtimali vardır; çünkü İslam âlimleri Hazret-i Muhammed demez. Bunu genelde yabancılar söyler. Ayrıca bu ifade, aşağıda bildirilen sahih hadislerin hepsine aykırıdır. Bir vakit namazı kasten terk etmek çok büyük günahdır. Böyle bir hadis varsa eğer, bu olay beş vakit namaz farz olmadan önce vuku bulmuş olabilir; çünkü Miracdan önce, yalnız sabah ve ikindi namazı vardı. Hac, namazdan on yıl sonra farz oldu. Yahut sırf o söylenen şahsa ait özel bir durumdur, namaza alışana kadar ona öyle denmiş olabilir; çünkü o zaman din yeni geldiği için, özel olaylar olabiliyordu. Mesela buna benzer bir olay şöyle idi: Bir genç, (Ya Resulallah, yalan, zina ve içkiyi bırakamıyorum. Ne buyurursunuz?) dedi. **Resulullah** efendimiz, (Yalanı benim için bırak) buyurdu. O genç, kabul edip gitti. Daha sonra, diğer iki günahı işlemek isteyince, (Bu günahları işleyip **Resulullahın** karşısına çıkınca, "işlemedim" desem yalan olur. Eğer "işledim" dersem, beni cezalandırır) diye düşündü. Diğer iki günahtan da vazgeçti.

Namazın beş vakit olduğuna dair hadis-i şeriflerden bazıları şöyledir:

İslam beş şey [temel] üzerine kuruldu:

- 1- Allah'a ve Muhammed aleyhisselamın Onun resulü olduğuna inanmak,
- 2- Her gün beş vakit namaz kılmak,
- 3- Senede bir kere malının kırkta birini Müslüman olan fakirlere zekât vermek,
- 4- Ramazan-ı şerif ayında her gün oruç tutmak,
- 5- Mekke'ye giderek, ömründe bir kere hac etmek.) [Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesai]

(Beş vakit namaz kılanın hâli, evinin önünden akan suda beş defa yıkanan kimse gibidir. Nasıl böyle bir kimse kirden temizlenirse namaz kılan da küçük günahlardan öyle temizlenir.) [Buhari, Müslim, İ.Ahmed, Beyheki, Darimi, Taberani]

(Hazret-i Cebrail inip, bana imamlık yaptı ve kendisi ile birlikte beş vakit namazı kıldım ve beş vakit namazla emrolundum.) [Buhari, Müslim, Ebu Davud, Nesai]

(Farz olduğuna inanıp, rükû, sücud, abdest ve vakitlerine riayet ederek beş vakit farz namaza devam edene Cennet vacib, Cehennem haram olur.) [Taberani]

(Beş vakit namazı, ilk tekbire yetişerek kırk gün cemaatle kılanın Cennet vacibidir.) [Ebu Ya'la]

(Allah'tan korkun, beş vakit namazı kılın, [Ramazan ayında] oruç tutun, mallarınızın zekâtını, isteyerek verin, âmirinize itaat edin, böylece Rabbinizin Cennetine girin.) [Tirmizi]

(Allah için ibadetinizi ihlâslı yapın. Beş vakit namazı kılın, gönül hoşluğu ile malınızın zekâtını verin, Ramazan orucunu tutun, Hacca gidin, böylece Rabbinizin Cennetine girersiniz.) [Taberani]

(Allahü teâlânın ilk farz kıldığı şey beş vakit namazdır. İlk ortadan kalkacak olan da yine beş vakit namazdır. İlk sorgu da beş vakit namazdan olacaktır.) [Hâkim]

(Kıyamette herkes korku içinde iken korkmayan üç grup insandan biri, sırf Allah rızası için, her gün beş vakit namaza çağırın müezzindir.) [Taberani]

(Allahü teâlâ **beş vakit namazı** emretti. Güzel abdest alıp, bunları vaktinde kılanı, rükû ve huşularını tamam yapanı affedeceğine söz verdi. Bunları yapmayan için söz vermedi. Onu dilerse affeder, dilerse azap eder.) [Ebu Davud, İbni Mace, Nesai, İ.Malik, İ.Ahmed]

(Beş vakit namaz, güzelce kılan için kıyamette nur, delil ve kurtuluş olur.) [İbni Nasr]

(Allahü teâlâ buyurdu ki: "Beş vakit namazı farz kıldım. Şartlarına uyararak, vaktinde kılanın Cennete koyacağıma söz verdim. Kılmayana verilmiş bir sözüm yoktur.") [İbni Mace, Ebu Davud]

(Beş vakit namaz ve Cuma namazı, gelecek Cumaya kadar ve Ramazan orucu, gelecek Ramazana kadar yapılan günahlara kefarettir. Büyük günah işlemekten sakınanların küçük günahlarının affına sebep olur.) [Müslim, İ.Ahmed]

(Mirac gecesi, 50 vakit namaz farz oldu. Sonra **beş vakte** indirildi.) [Buhari, Müslim, İ.Ahmed]

(Allahü teâlâ buyurdu ki: Bende söz ve hüküm asla değiştirilmez. Bu **beş vakit namaz** karşılığında elli vakit namaz sevabı vardır.) [Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesai]

(Bir kadın, beş vakit namazı kılar, orucunu tutar, kendini yabancılardan korur ve kocasına itaat ederse, Cennete istediği kapıdan girer.) [İbni Hibban]

(Beş vakit namazı terk eden, Allahü teâlânın hıfz ve emanından mahrum olur.) [İbni Mace]

(Herkes bozulunca, beş vakit namazı cemaatle kılanın her gün yüz şehit sevabı yazılır.) [İ.Nasr]

(Beş vakit namazı cemaatle kılan, Sırat köprüsünü şimşek gibi geçer.) [Taberani]

(Beş vakit namazı kılan, Ramazan orucunu tutan, zekât veren ve büyük günahlardan sakınan herkese, kıyamette, Cennetin sekiz kapısı açılır. Dilediği kapıdan girer.) [Hâkim]

(Beş vakit namaza devam edin, çünkü küçük günahlara kefarettir.) [Taberani]

(Kitab ehli olan bir kavme vazifeli olarak gittiğin zaman, önce, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şهادet etmeye davet et. Bunu kabul ederlerse, Allah'ın günde beş vakit namazı farz kıldığını haber ver. Bunu da kabul ederlerse, Allah'ın kendilerine zenginlerinden alınıp fakirlerine verilen bir sadakayı [zekâtı] farz kıldığını söyle.) [Buhari, Müslim, Ebu Davud]

(Beş vakit namazı kılan, Ramazan orucunu tutan, zekâtını veren ve yedi büyük günahattan kaçan kimseye, Cennetin bütün kapıları açılıp, "Selamet ve emniyet içinde gir" denilir.) [Nesai]

Üç vakit kılmak

Soru: Abduhçu biri, (Kur'anda beş vakit ifadesi geçmez, ama Peygamber, hayatı boyunca beş vakit namaz kılmıştır. Bu bakımdan 5 vakit namaz kılmak suç sayılmadığı gibi üç vakit kılmak da caizdir) diyor. Bu kimse, **Resulullah**ın Kur'ana aykırı olarak mı beş vakit kıldığını söylemek istiyor?

CEVAP

Kur'an-ı kerimde 5 vakit namaz bildirilmemiş de, **Resulullah** efendimiz kendiliğinden mi 5 vakit kıldı? Bir hadis-i şerifte şöyle buyuruyor:

(Miraca çıktığım gece, **beş vakit namazla emrolundum.**) [Buhari, Müslim]

Hâşâ **Resulullah** efendimiz, (Beş vakit namazla emrolundum) diye yalan mı söylüyor?

Din düşmanı istediğini söyleyebilir, zaten maksadı dini bozmak ve yıkmak; ama bir Müslümana, bunlarla dostluk kurmak, sözlerine itibar etmek hiç yakışır mı? Dinini, din düşmanlarının şu veya bu maske altında yazdığı kitaplardan öğrenmek, hiç uygun olur mu?

Elli vakit namaz

Soru: Mirac'da elli vakit namaz farz kılınca, Hazret-i Musa'nın, **Peygamberimize**, (Rabbinden vakit sayısını azaltmasını iste) demesi üzerine pazarlıkla, elli vakit beş vakte indiriliyor. Allah, insanlara neyin zor geleceğini bilmiyor mu da, Hazret-i Musa'nın teklifinden sonra, namaz beş vakte indiriliyor?

CEVAP

Pazarlık lafı çok çirkindir. Allahü teâlâ elbette olmuş ve olacak her şeyi bilir. Mesela biri hastalansa, iyileşmek için dua etse, Allahü teâlâ da duasını kabul edip şifa verse, (Allahü teâlâ iyileşmek istediğini bilmiyor mu, duaya ne lüzum var?) denmez. Dua, iyileşmesi için bir sebeptir. Her şeyi bir sebeple yaratmak Allahü teâlânın âdetidir. Burada da, beş vakit namazı farz kılmasına, Musa aleyhisselamın bildirmesini sebep kılmıştır. Böylece, ezeldeki takdir yerini bulmuş ve beş vakit namaz farz kılınmıştır.

Orta namaz hangisidir?

Soru: Kur'an-ı kerimde, (Orta namaza devam edin!) buyuruluyor. Beş vakit içinde, bu namaz niçin gizlenmiştir? Orta namaz hangisidir?

CEVAP

Kesin belli değildir. Orta namazın hangi namaz olduğunun açıkça bildirilmemesi, insanların, her namazın orta namaz olma ihtimalini düşünerek her namaza önem vermeleri içindir. Orta namaz hakkında âlimlerimiz 23 farklı kavil bildirmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir:

İmam-ı Mâlik, (Meşhur olan kavil, orta namaz sabah namazıdır) buyuruyor. Eshâb-ı kiramdan ve Tâbiîn'den bazı zatların kavilleri böyledir.

Yine Eshâb-ı kiramdan ve Tâbiîn'den bazı zatlar da, orta namazın öğle namazı olduğunu bildirmişlerdir.

İslam âlimlerinin çoğuna ve **Hanefî** mezhebine göre orta namaz ikindi namazıdır. Bir hadis-i şerifte, (Orta namaz, ikindi namazıdır) buyurulmuştur. (Ebu Davud, Tirmizî)

Orta namaz için aşağıdaki şekilde söyleyen âlimler de olmuştur:

1- Akşam namazıdır.

2- Yatsı namazıdır.

3- Beş vakit namazdan biridir.

4- Namazların vakitleri, şartları, rükünleridir. Bunlara riayet eden, namazı tamamlamış ve onu muhafaza etmiş, böylece orta namaza riayet etmiş olur.

5- Cuma günü cuma namazı, diğer günler öğle namazıdır.

6- Sabah namazı ile yatsı namazıdır.

7- İkinci ile sabah namazıdır.

8- Ramazan ve Kurban bayramı namazıdır.

9- Bütün namazları cemaatle kılmaktır.

Namaz ne vakit farz olur

Soru: Kitaplarda, (Bir namazın vakti girince hemen edası farz olmaz, o vakit çıkarken o vakti kılacak kadar bir zaman kalınca edası farz olur) deniyor. Vakti girince edası farz olmuyor mu?

CEVAP

Evet, vakit girince edası hemen farz olmuyor, öyle olsa, on dakika, yarım saat, bir saat sonra kılmak haram olur. Elbette hemen kılınırsa iyi olur, ama edası ancak vaktin sonunda farz oluyor.

Bir insan vakit girdikten sonra, namaz kılmadan ölse, o vakti kılmadığı için sorumlu olmaz, çünkü o vakti kılacak kadar zaman kalınca edası farz olur. Ancak bir namazın vakti gelince, bu namazı edaya [kılmaya] başladığı vakit, kılmak farz olur.

Kurban kesmek de zengine bayramın üçüncü günü vacib olur, daha önce vacib olmaz. Bir kimse bayramın ikinci günü ölse, kurban kesme borcu ile ölmüş olmaz. Eğer üçüncü günü, kurban kesmeden ölürse, borçlu olarak ölür. Birinci günü kesse, vacib yerine gelmiş olur. Ancak namazda olduğu gibi, kurban bayramı birinci veya ikinci veya üçüncü günü kurbanı kesmeye veya vekile kestirmeye başladığı vakit, kesmek vacib olur.

Hac da böyledir. Hac günleri gelmeden Kâbe'ye gidince hac farz olmaz. Hac zamanı farz olur. Yolda ölürse hac sakıt olur, borçlu olarak ölmüş olmaz. Ama zengin olduğu birinci sene gitmeyip ikinci sene giderken yolda ölürse, o zaman hac borcu ile ölmüş olur. Haccı tehir ederek daha sonra giderse haccını eda etmiş olur.

Zekât da öyledir. Bir sene dolmadan farz olmaz. Fakat günü hatta senesi gelmeden bile, zekât vermekle farz yerine gelmiş olur. Birkaç yılın zekâtı daha önce de verilse, ama o seneler hep zengin ise farz sevabı alınır.

Büluğa erme ve vakit

Soru: Büluğa ermemiş bir çocuk, vakit girince o namazı kılsa, vaktin sonuna doğru büluğa erse, o namazı tekrar kılması farz olur mu?

CEVAP

Evet, büluğa erince, büluğa erdiği vakitteki namazı kılması farz olur. Önceki kıldığı nafîle olur. Çünkü büluğa ermeyen çocuğa namaz farz değildir. Bunun gibi vaktin sonunda ayılan baygına, hayzı veya nifası biten kadına o namazı kılmak farz olur. Kılmamışsa, kaza etmesi farz olur. (Dürr-ül muhtar)

Bir çocuk, yatsı namazını kılar da, sonra ihtilam olur yani büluğa ererse, sabah namazına kadar yatsıyı tekrar kılması farz olur. **İmam-ı Muhammed**, bunu İmam-ı a'zam Ebu Hanife'ye sormuş, o da, (Evet, yatsıyı kılması farz olur) buyurmuştur. (Redd-ül muhtar)

Kur'ana göre namaz

Soru: Kur'ana sonradan iki âyet ilave edildiğini söyleyen ve kendini peygamber olarak ilan edip bâtil bir din kuran, Rashat Khalife isimli Mısırlı biri diyor ki: (1- Namaz vakitleri altıdır. Gece namazı da farzdır. Kur'anda gece namazının kılınması emrediliyor. 2- Her namaz iki rekâttır, akşamı üçe, diğerlerini dörde çıkaran Muhammed'dir. Bu, Kur'ana aykırı olduğu için geçersizdir. 3- Hayz olmak, kadının abdestini bozmaz, namazını da kılar. Yellenmek de abdesti bozmaz. Namazda konuşulsa da, namaza zarar vermez. Bunlar gibi, Kur'anda yazmayan, fakat hadisle bildirilen hiçbir şey namazı bozmaz.)

Bunlara bir **cevap** verir misiniz?

CEVAP

Yerli mezhepsizlerden aynı şekilde konuşanlar olduğu gibi, (Namaz üç vakittir diyenler) de vardır.

(Yalnız Kur'an) diyenler, kesinlikle Kur'an-ı kerime inanmazlar. Dinsizliklerini örtmek için Kur'anı paravan olarak kullanıyorlar. Kur'anı en iyi anlayan **Peygamber efendimiz** değil mi? Kur'anda (Resulüme uyun!) denmiyor mu? **Resulullah** ömrünün sonuna kadar beş vakit namaz kılmadı mı? (Namaz vakti üçtür veya altıdır) demek, Ya (**Resulullah** Kur'anı anlayamadı) demektir veya (Anladığı hâlde yanlış uyguladı) demektir. En kötüsü de (Resulüme uyun!) emrini çiğneyerek kendi anladığını ölçü almaktır.

Şimdi maddeler hâlinde her birine **cevap** yazalım:

1- **Peygamber efendimiz**, bize namazın beş vakit olduğunu açıkça bildirdi. Ömrünün sonuna kadar hep beş vakit namaz kıldı. Artık başka delil aramak gerekmez. Nisa sûresinin 103. âyetinde, (Namaz, belli vakitlerde farz kılındı) buyurulup, ayrıca, beş vaktin hepsi de diğer âyetlerde bildirildiği hâlde, beş vakit namaz ifadesinin geçmeyişi, kutuplarda ve buralara yakın yerlerde, beş vaktin tamamının teayyün etmemesindedir. (Nimet-i İslam)

İsra sûresinin, (Güneşin kayması anından, gecenin kararmasına kadar ve sabah vakti namaz kıl) mealindeki 78. âyet-i kerimesinin aslında geçen, (Dülûk-üş şems) öğle ve ikindi, (Gasak-ıl leyl) akşam ve yatsı namazı, (Fecr) de sabah namazıdır. (Beydavi)

Kaf sûresinin, (Güneşin doğuşundan ve batışından önce ve gece Rabbini tesbih et!) mealindeki 39. ve 40. âyet-i kerimesindeki, Güneş'in doğuşundan önceki sabah namazı, Güneş'in batışından önceki öğle ve ikindi namazı, geceki de akşam ve yatsı namazıdır. (Beydavi)

İbni Abbas hazretlerine, (**Resulullah** beş vakit namaz kıldırıyor. Kur'an-ı kerimde beş vakit namazı bildiren âyet hangisidir?) diye sorulduğunda, şu mealdeki âyet-i kerimeyi okudu:

(Akşama girerken, sabaha ererken, gündüzün sonunda ve öğle vaktinde Allah'ı tenzih edin!)
[Rum 17,18]

(Akşama girerken) ifadesinden maksat, akşam ve yatsı namazı, (sabaha ererken) ifadesindeki sabah namazı, gündüzün sonundaki, ikindi namazı, öğledeki de, öğle namazıdır. (Celaleyn)

Nur sûresinin 58. âyet-i kerimesinde, (salât-ı fecr = sabah namazı) ve (salât-ı işâ = yatsı namazı) ifadesi açıkça geçmektedir.

Peygamber efendimiz, Bekara sûresindeki, (Namazları ve vusta namazını kılın!) mealindeki 238. âyet-i kerimeyi açıklarken, (Vusta namazı ikindi namazıdır) buyurdu. (İ. Ahmed)

Bu âyet-i kerimede, (Namazları ve orta namazı [ikindi namazını] kılın!) buyuruluyor. Arapça gramere göre, namazlar [salevat] denince, ikiden fazla namaz anlaşılır. Çünkü iki namaz demek için, salevat [namazlar] değil, salateyn [iki namaz] denilir. Vusta [orta] namaz ikindi namazı olduğuna göre, ikindi hariç, öteki namazların sayısı iki olamaz, ikiden fazla olması gerekir. Üç de olamaz. Çünkü VUSTA NAMAZI hariç 4,6 gibi çift sayılı olmalı ki, orta namaz [ikindi namazı] ortada olabilsin. Yani ortadaki namaz ikindi olduğuna göre, ondan önce iki namaz, ondan sonra da iki namaz bulunduğu meydana çıkar. Diğer âyetlerdeki namaz vakitleri de dikkate alınınca, namaz vakitlerinin beş olduğunda hiç şüphe kalmaz.

(Gündüzün iki tarafında, gecenin de yakın saatlerinde dosdoğru namaz kıl! Çünkü güzellikler kötülükleri [günahları] giderir. Bu, iyi düşünenlere bir öğüttür.) [Hud 114]

Gündüzün iki tarafındaki namazlar sabah, öğle, ikindi; gecenin yakın saatlerindeki namazlar da akşam ve yatsı namazlarıdır. (Medârik)

Burada (Hasenat = Güzellikler) den murat beş vakit namazdır. (Medârik, Beydâvî)

Kitap ve Sünnet'ten sonraki delil İcma'dır. **Peygamber efendimiz**, Eshab-ı kiram ve onlardan sonra bugüne kadar gelen bütün âlimler, beş vakit namaz kılmış, bu hususta kesin bir İcma hâsil olmuştur. İmam-ı a'zam, diğer üç mezhebin imamları ve Ehl-i sünnet âlimlerinin tamamı hadis-i

şeriflere uyararak (Namaz beş vakittir) derken, Mısırlı fellahın (Namaz altı veya üç vakittir) demesinin ne önemi olur?

İslam âlimleri de, beş vakit namazın nasıl kılınacağını kitaplara yazmışlar, böylece Kıyas-ı fukaha ile de namazın beş vakit olduğu sabit olmuştur.

Namazın beş vakit olduğuna dair hadis-i şeriflerden bazıları şöyledir:

İslam beş şey [temel] üzerine kuruldu:

- 1- Allah'a ve Muhammed aleyhisselamın Onun resulü olduğuna inanmak,
- 2- Her gün beş vakit namaz kılmak,
- 3- Senede bir kere malının kırkta birini Müslüman olan fakirlere zekât vermek,
- 4- Ramazan-ı şerif ayında her gün oruç tutmak,
- 5- Mekke'ye giderek, ömründe bir kere hac etmek.) [Buharî, Müslim, Tirmizî, Nesaî]

(Beş vakit namaz kılmanın hâli, evinin önünden akan suda beş defa yıkanan kimse gibidir. Nasıl böyle bir kimse kirden temizlenirse namaz kılan da küçük günahlardan öyle temizlenir.) [Buharî, Müslim, İ. Ahmed, Beyhekî, Darimî, Taberanî]

(Cebrail inip, bana imamlık yaptı ve kendisiyle birlikte beş vakit namaz kıldım ve beş vakit namazla emrolundum.) [Buharî, Müslim, Ebu Davud, Nesaî]

(Farz olduğuna inanıp, rükû, sücud, abdest ve vakitlerine riayet ederek beş vakit farz namaza devam edene Cennet vacib, Cehennem haram olur.) [Taberanî]

(Beş vakit namazı, ilk tekbire yetişerek kırk gün cemaatle kılana Cennet vacibdir.) [Ebu Ya'la]

(Allah'tan korkun, beş vakit namazı kılın, [Ramazan ayında] oruç tutun, mallarınızın zekâtını, isteyerek verin, âmirinize itaat edin, böylece Rabbinizin Cennetine girin!) [Tirmizî]

(Allah için ibadetinizi ihlaslı yapın! Beş vakit namazı kılın, severek malınızın zekâtını verin, Ramazan orucunu tutun, Hacca gidin! Böylece Rabbinizin Cennetine girersiniz.) [Taberanî]

(Allahü teâlânın ilk farz kıldığı şey beş vakit namazdır. İlk ortadan kalkacak olan da, yine beş vakit namazdır. İlk sorgu da beş vakit namazdan olacaktır.) [Hâkim]

(Kıyamette herkes korku içinde iken korkmayan üç grup insandan biri, sırf Allah rızası için, her gün beş vakit namaza çağırın müezzindir.) [Taberanî]

(Allahü teâlâ beş vakit namazı emretti. Güzel abdest alıp, bunları vaktinde kılını, rükû ve huşularını tamam yapmanı affedeceğine söz verdi. Bunları yapmayan için söz vermedi. Onu dilerse affeder, dilerse azab eder.) [Ebu Davud, İbni Mace, Nesaî, İ. Mâlik, İ. Ahmed]

(Beş vakit namaz, güzelce kılan için Kıyamette nur, delil ve kurtuluş olur.) [İbni Nasr]

(Hak teâlâ buyurdu ki: Beş vakit namazı farz kıldım. Şartlarına uyup, vaktinde kılını Cennete koyacağıma söz verdim. Kılmayana verilmiş bir sözüm yoktur.) [İbni Mace, Ebu Davud]

(Beş vakit namaz ve cuma namazı, gelecek cumaya kadar ve Ramazan orucu, gelecek Ramazana kadar yapılan günahlara kefarettir. Büyük günah işlemekten sakınanların küçük günahlarının affına sebep olur.) [Müslim, İ. Ahmed]

(Mirac gecesi, 50 vakit namaz farz oldu. Sonra 5 vakte indirildi.) [Buharî, Müslim, İ. Ahmed]

(Allahü teâlâ buyurdu ki: Bende söz ve hüküm asla değiştirilmez. Bu beş vakit namaz karşılığında elli vakit namaz sevabı vardır.) [Buharî, Müslim, Tirmizî, Nesaî]

(Bir kadın, beş vakit namazı kılar, orucunu tutar, kendini yabancılardan korur ve kocasına itaat ederse, Cennete istediği kapıdan girer.) [İbni Hibban]

(Beş vakit namazı terk eden, Allah'ın hıfz ve emanından mahrum olur.) [İbni Mace]

(Herkes bozulunca, beş vakit namazı cemaatle kılan her gün yüz şehit sevabı yazılır.) [İbni Nasr]

(Beş vakit namazı cemaatle kılan, Sırat köprüsünü şimşek gibi geçer.) [Taberani]

(Beş vakit namazı kılan, Ramazan orucunu tutan, zekât veren ve büyük günahlardan sakınan herkese, Kıyamette, Cennetin sekiz kapısı açılır. Dilediği kapıdan girer.) [Hâkim]

(Beş vakit namazlardan sonra yapılan dua kabul olur.) [Buharî]

(Beş vakit namaza devam edin, çünkü küçük günahlara kefarettir.) [Taberani]

(Kitab ehli olan bir kavme vazifeli olarak gittiğin zaman, önce, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şehadet etmeye davet et. Bunu kabul ederlerse, Allah'ın günde beş vakit namazı farz kıldığını haber ver. Bunu da kabul ederlerse, Allah'ın kendilerine zenginlerinden alınıp fakirlerine verilen bir sadakayı [zekâtı] farz kıldığını söyle.) [Buharî, Müslim, Ebu Davud]

(Beş vakit namazı kılan, Ramazan orucunu tutan, zekâtını veren ve yedi büyük günahattan kaçan kimseye, Cennetin bütün kapıları açılıp, "Selamet ve emniyet içinde gir" denilir.) [Nesaî]

Saçları dağınık biri gelip, Resulullah'a sordu:

- Ya Resulallah İslam nedir?
- Günde beş vakit namaz kılmaktır.
- Beşten fazla değil mi?
- Hayır, nâfile kılmak isteyen kılabilir. Bir de yılda bir ay ramazan orucu vardır.
- Bundan başka, oruç yok mu?
- Nâfile olarak tutmak isteyen tutabilir. Bir de zengin için malının zekâtı vardır.
- Bundan fazlası var mıdır?
- İsteyen nâfile olarak sadaka verebilir.
- Vallahi ne fazla, ne de bundan noksan yaparım.
- Bunları yapan kurtuluşa erer.) [Buharî, Müslim, Ebu Davud, Nesaî]

Bu kadar vesikalari inkâr eden kimse, cahil ve ahmak değilse, muhakkak zındıktır.

2- (Yalnız Kur'an) diyenlerin Kur'an-ı kerime inanmadıklarını söylemiştik. Bu ikinci maddede de, bu açıkça sırtmaktadır. **Peygamber efendimizin** ismi saygısızca anılmaktadır. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Allah ve melekleri, Resule salevat getiriyor, iman edenler, siz de salevat getirin!) [Ahzab 56]

Bu âyet-i kerime inince, Eshab-ı kiram (Ya Resulallah sana nasıl salevat okuyacağız?) diye sordular. En faziletli olanın namazda okunan sallı barikler olduğunu bildirdi.

Peygamberler ve meleklerden başkasına salat getirilmez. (Hindiyye)

Yukarıda bildirilen âyete inanan Müslüman, **Peygamber efendimizin** ismi geçince, Muhammed aleyhisselam veya "sallallahü aleyhi ve sellem" der.

Başka bir sapık da (Zırva tevil götürmez) kabilinden teville çalışıyor. (Salevat destek demektir. "Allah ve melekleri Resulünü destekliyor. Ey müminler, siz de onu destekleyin, gereken saygı ve itaati gösterin" anlamındadır) diyor. Böyle açıklayan hiçbir İslam âlimi ve Sahabe-i kiramdan hiç kimse olmamıştır. **Resulullah** efendimiz de böyle açıklamamıştır. Kendi ifadesi, (Saygı ve itaat gösterin) şeklindedir. Peki, niye ismiyle ifade ediyor da saygı ifadesi kullanmıyor? (İtaat gerekir) dediği hâlde, onun bildirdiklerine niye inanmıyor ve itaat etmiyor? (Zırva tevil götürmez) diye atalarımız ne güzel söylemiş.

TV'de görmüştük. Mezheplere inanmayan, gayrimüslimlerin bile Cennete gideceğini söyleyen ilahiyatçı bir profesörle, sapık biri konuşuyordu. Sapık, (Muhammed, Muhammed) demeye başlayınca, bu profesör bile, onun saygısızca **Resulullah**'ın ismini anmasına tepki gösterdi. **Resulullah** demeye dilleri varmıyor. (Seni âlemlere rahmet olarak gönderdim) âyetiyle alay ediyorlar. **Resulullah**'a düşman olmak Allah'a düşman olmak demek değil midir? Bu ise dinsizliğin daniskasıdır.

(Yalnız Kur'an) diyenlerin inanmadığı Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

(Resulümün verdiğini alın, yasakladığından da sakının!) [Haşr 7]

(İnsanlara açıkla diye Kur'anı sana indirdik.) [Nahl 44]

(Resulüme tâbi olun ki, doğru yolu bulasınız.) [Araf 158]

(Biz her peygamberi, ancak Allah'ın izniyle kendisine itaat olunmak için gönderdik.) [Nisa 64]

Peygamber efendimiz de, Allahü teâlânın emrine uygun olarak açıklama yapıyor. Nisa sûresinin, (Yeryüzünde sefere çıkınca, namazı kısaltabilirsiniz!) mealindeki yüz birinci âyetini açıklamış, seferde namazlarını kısaltmış ve kısaltılmasını emretmiştir. Bu konudaki birkaç hadis-i şerif şöyledir:

(Seferde namazı tamam kılan, mukimken eksik kılan gibidir.) [Dâre Kutnî, İbni Neccar]

(Allahü teâlâ seferde, dört rekâtlı namazları iki rekât kılmayı emretmiştir.) [Tirmizî, Nesâî, Ebu Davud]

İbni Abbas hazretleri buyuruyor ki: Allahü teâlâ, **Resulullah**'ın diliyle, dört rekâtlı farzları, seferde iki rekât olarak kılmayı emretmiştir. (Müslim, Ebu Davud, Nesâî)

Eshab-ı kiramın büyüklerinden Abdullah İbni Ömer hazretlerine, (Nisa sûresinde, sadece korku hâlinde ve seferde namazı kısaltmaya izin verildiği hâlde, niye namazları kısaltıyoruz?) diye sorulunca, (**Resulullah**, bize dinimizi anlatırken, seferde namazı iki rekât kılmayı öğretti) buyurdu. (Nesaî)

Hanefî uleması, bu hadis-i şerifleri ve benzerlerini delil alarak, seferde dört rekâtlı farzları iki rekât kılmanın vacib, dört rekât kılmanın ise günah olduğunu bildirmiştir. (Tahtavî)

3- Allahü teâlâ, (Resulümün verdiğini alın, yasakladığından da sakının!) buyuruyor. **Peygamber efendimiz**, namazı bozan şeyleri bildirmiştir. Bazıları şunlardır: 1- Konuşmak. 2- Kendisi işitecek kadar gülmek. 3- Bir farzı terk etmek. 4- Dünya işi için veya ağrı, üzüntü sebebiyle yüksek sesle ağlamak. 5- Ah, of diye inlemek. 6- Özürsüz öksürmek. 7- Ameli kesir olacak bir iş yapmak. 8- Kendi işitemeyecek kadar sessiz okumak. 9- Bir şey yiyip içmek. 10- Çocuk emzirmek. 11- Başkasının sözüyle yerini değiştirmek. 12- Ceketini giymek. 13- İmamdan başkasının duasına âmin demek. 14- Necasetli yerde namaz kılmak. 15- Bir rükünde, üç kere sübhanallah diyecek kadar avret yerinin açılması.

Namazın farzları nelerdir? Dışındaki farzları altı olduğu gibi, içindekiler de altıdır. Vacibleri var, mekruhları var. Ta'dili erkân var. Secde-i sehv nedir? Nerelerde yapılır? Şimdi (Yalnız Kur'an) diyenlere soruyoruz. Bunların kaç Kur'anda vardır? **Resulullah**'ın bildirdiklerine uymazsak, namazı onun kıldığı gibi kılmazsak yaptığımız ibadet sahih olur mu? Allahü teâlâ, hâşâ (Resulüme uyun!) diye boşuna mı emretmiştir? Allah'ın emrini dinlemeyen âsi olmaz mı? (Yalnız Kur'an) diyenler, Allah'ı yalancı çıkarmaya çalışarak, (Resulüne uymak gerekmez) diyorlar.

Bir kadın, hayız görmeye başlayınca namazı da abdesti de bozulur. **Peygamber efendimiz** ve bütün Ehl-i sünnet âlimleri böyle bildirirken birkaç zıncığın söylediğine itibar edilmez.

Birkaç hadis-i şerif:

(Hayızlı kadın namaz kılamaz.) [Buharî, Müslim, Ebu Davud]

(Kadınların dinlerinin eksik olması, onların hayızlıyken, günlerce namaz kılamadıkları, Ramazan ayında oruç tutamadıkları içindir.) [Buharî, Müslim, Nesaî, Muvatta]

(Cünübe ve hayızlıya mescide girmek helâl olmaz.) [İbni Mace]

(Hayızlı ve cünüp, Kur'an okuyamaz.) [Tirmizî]

Hazret-i Âişe validemizin naklettiği hadis-i şerifte de, hayızlıyken tutulamayan oruçların kaza edileceği, kılınmayan namazların affolduğu bildirildi. (Buharî)

Ümmü Büsse "radıyallahü anha" anlatır: Hac esnasında Ümmü Seleme validemize sordum:

- Ey müminlerin annesi, hayz sırasında kılınmayan namazların kazası gerekir mi?

- Hayır, kaza edilmez. Hanımlarından biri, nifas sebebiyle kırk gün namaz kılmadı, **Resulullah** nifas zamanı kılınmayan namazları kaza etmesini emretmedi. (Ebu Davud)

Hazret-i Âişe validemize, (Niye hayızlı kadın orucunu kaza ediyor da, namazını kaza etmiyor?) diye sorulduğunda, **Resulullah** efendimizden işittiğini şöyle bildirdi:

(Hayzımız Ramazana rastlayınca, oruç tutmaz, kaza ederdik; fakat hayzlı iken kılmadığımız namazları kaza etmek emrolunmadı.) [Buharî, Müslim, Ebu Davud, Tirmizî, Nesai]

Resulullah zamanında hayız veya nifas sebebiyle Ramazanda hanımlarından biri orucunu tutmaz, **Resulullah** ile birlikte Şaban ayına kadar kaza etmediği olurdu. (Buharî, Müslim, Ebu Davud, Tirmizî, Nesai)

Kanunlar, tüzükler, yönetmelikler olmadan ülke yönetilemediği gibi, **Resulullah**'ın uygulaması dikkate alınmadan, mezhebe ve fetvalara uymadan, herkes Kur'andan kendi anladığına göre bir namaz şekli meydana çıkaramaz. Kur'anda, (Resule uyun!) buyruluyor. Biz de Kur'anın emrine uyuyoruz. Eğer kendimiz de **Resulullah** gibi anlayabilseydik, (Resulüme uyun!) emri hâşâ lüzumsuz olurdu.

Namazı vaktinde kılmak

Soru: İlmahal'de, (Vaktin içinde olduğunu bilerek, vaktin farzı diyerek başladığı namazı kılarken, vakit çıksa ve çıktığını bilmese, sahih olmaz. Bu günün farzı deseydi, sahih olup kaza olurdu) deniyor. Kitabın namaz vakitleri kısmında ise, (Vakit çıkmadan, **Hanefi**'de iftitah tekberi alınca, **Mâlikî**'de ve **Şâfiî**'de ise, bir rekât kılınca, namazı vaktinde kılmış olur) deniyor. İftitah tekberi alınca namaz sahih olduğuna göre, vakit çıkınca niye namaz sahih olmuyor? Bugünün farzı ile vaktin farzı demek arasında ne fark vardır?

CEVAP

Vaktin farzı denince, sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı vaktinde, hangi vakit farz kılınıyorsa kılınan o farz kast ediliyor, bugünün farzı denince de, gün içinde kılınması gereken farz anlaşılıyor. Mesela öğlenin farzını, öğle vaktinde kılmak gerekir. Öğle vaktinden çıkınca, ifa edilmesi gereken günün farzı oluyor. Günün farzı, ikindi vakti girince kılınırsa kaza edilmiş olur. Vaktin farzı demekle günün farzı demek bu bakımdan önemlidir. Günün farzı denirse, vakti içinde kılınırsa eda olur, vakit çıkmışsa kaza olur.

Birinci ifadede, vaktin çıktığını bilmediği için namaz sahih olmuyor. Çünkü namazın şartlarından biri de, eda olması için, vaktinde kıldığını bilmektir. İkincisinde ise, vaktin çıktığını biliyor. Yani Allahü ekber dedikten sonra vaktin çıkacağını biliyor. Bilince, vakit çıkmadan iftitah tekberi aldığı için namazı sahih oluyor.

Vaktin çıkmasına çok az kaldığını bilerek, (Bugünün öğle namazını eda etmeye) diye niyet eden kimse, vakit çıkmışsa, öğleyi kaza etmiş olur. Eğer öğle vakti çıkmadığı hâlde, çıktı sanarak, (Bugünkü öğleyi kaza etmeye) diye niyet ederek kılsa, vakit çıkmadığı anlaşılınca, öğleyi eda etmiş olur. Her ikisinde de aynı namaza niyet etmiş, yalnız vaktin çıkmasında yanılmıştır.

Fakat geçmiş öğle namazını kaza etmeye diye niyet ederek kıldığı namaz, o günün öğle namazının yerine geçmez. Çünkü bugünün namazına diye niyet etmemiştir. Böylece, eda niyeti ile kılınan öğle namazı geçmişte kılınmamış bir öğle namazının yerine geçmez.

Bunun gibi, bir kimse, hazır olan imam için Ali hocaya uymaya niyet etse, imam başka biriyse, mesela Veli hocaysa, Veli hocayla kıldığı namaz sahih olmaz. Onun için hocanın ismini söylemeyip uydum hazır olan imama demelidir.

Bir kimse, yıllarca, öğleyi vaktinden önce kılmış olsa ve hepsine (Üzerime farz olan öğleyi kılmaya) diye niyet etse, o günkü öğleyi düşünmese, her gün bir evvelki öğleyi kaza etmiş olur. Yalnız son öğleyi ayrıca kaza etmesi lazım olur. (Bugünkü öğle namazına) diye niyet etse, eda dese de, demese de, her gün o günkü öğleyi eda etmiş olup, vaktinden önce oldukları için, hiçbiri öğlenin farzı olmaz, nafile olur. Hepsini kaza etmesi lazım olur. Görülüyor ki, namazların vakitlerini bilmek gerektiği gibi, vaktin içinde kılmış olduğunu da bilmek gerekir.

Vakit çıkarsa

Soru: Öğle namazını cemaatle kılarken ikindi ezanı okunsa, yani ikindi vakti girse, öğleyi kılmamış olanlar, gelip bu cemaate uyararak o günkü öğleyi kılsalar, kıldıkları namaz kaza mı, yoksa eda mı olur?

CEVAP

Vakit çıkmadan cemaate uyanlarıncı eda, vakit çıktıktan sonra uyanlarıncı kaza olur. Çünkü İlmihal'de deniyor ki:

(Bugünkü öğle namazını eda etmeye) diye niyet eden, vakti çıkmışsa öğleyi kaza etmiş olur. Öğle vakti çıktı zannederek, (Bugünkü öğleyi kaza etmeye) diye niyet ederek kılsa, vakit çıkmadığı anlaşılınca, öğleyi eda etmiş olur.

Sonradan gelenler, İmam-ı a'zamın kavline uyarlarsa, öğleyi asr-ı evvelde eda etmiş olurlar. O zaman da, ikindiye asr-ı sanide kılmak gerekir.

Vakit çıkmadan önce

Soru: Bir namaz, vakti çıkmadan ne kadar önce kılınırsa, o namaz vaktinde kılınmış olur?

CEVAP

Sabah namazında, güneş doğmadan önce selam vermiş olmak gerekir. Diğer vakitlerde ise, vakit çıkmadan, **Hanefî** ve **Hanbelî**'de iftitah tekbiri alınca, **Malikî** ve Şafîî'de ise, bir rekât kılınca, namazı vaktinde kılmış olur. **Hanefî**'de namazın hepsi vakit içinde tamam olmazsa, küçük günah olur. (Redd-ül-muhtar, Tahtavi, M. Erbaa)

Sabah namazı kılarken, güneş doğmaya başlarsa, bu namaz sahih olmaz. İkindiye kılarken güneş batarsa, bu namaz sahih olur.

Kerahat vakti

Soru: İslam Ahlakı kitabında, öğleye 20 dakika kala, akşama ise, ortalama 40 dakika kala kerahat vaktinin başladığı bildiriliyor. Ama takvimde biraz farklılık gösteriyor. Hangisine uymak uygun olur?

CEVAP

İslam Ahlakı kitabında ortalama deniyor. Hem bu ifadede, İstanbul için olduğu bildiriliyor. Türkiye Takvimi'ne uymalıdır. Çünkü bu takvimde, her şehrin namaz vakitleri de, mekruh vakitler de, net olarak hesap edilmiştir.

Asr-ı sani

Soru: Öğle namazı, bir mazeretle vaktinde kılınmazsa, asr-ı sanide mi kılınıyor?

CEVAP

Hayır, asr-ı evvelde kılınır. Asr-ı sani, ikinci ikindi demektir. Bir mazeretle öğle namazı, öğle vaktinde kılınmazsa, asr-ı evvelde kılınır. Öğle, o vakte geciktirilerek kılınmışsa, o günkü ikindi de asr-ı sanide kılınır.

İkindiyi kılarken güneş batsa

Soru: Bir kimse ikindinin farzının iki rekâtını kıldıktan sonra güneş batsa, yani ikindi namazının vakti çıksa, üçüncü rekâta seferî veya mukim ona uysa caiz olur mu?

CEVAP

Mukimin uyması caiz olur. İmam selam verince, mukim olan kimse, kalkıp iki rekât daha kılar. Başka bir mukimin de, ikindi namazı kazaya kalsa, ikindiye kılan bu imama kaza niyetiyle uysa yine sahih olur. (İbni Âbidin)

Mukim ikindi namazının iki rekâtını kılınca güneş batsa ve bu sırada seferî bir kimse gelip ona uysa, seferînin, o mukime uyması sahih olmaz. (Hindiyye)

Çünkü seferî olanın ikindinin namazını iki rekât kaza etmesi farzdır. Seferî olana ikindinin son iki rekâtı nâfile olur, farz kılan nâfile kılana uyamadığı için namazı sahih olmaz. Şâfiî mezhebinde ise caiz olur.

Güneş batarsa

Soru: Bir kimse, akşam namazını kıldıktan sonra, dünyanın dönmesinden daha hızlı giden bir uçakla, doğudan batıya gitse, indiği şehirde henüz güneş batmamış olsa, güneş batınca yeniden akşamı kılması lazım olur mu?

CEVAP

Bu hususta iki ayrı kavil vardır:

1- Vakit namazın şartı olduğu için, güneş battıktan sonra tekrar görünürse, akşamı tekrar kılması gerekir. (Dürr-ül muhtar)

2- Akşam namazını kıldığı için tekrar kılması gerekmez. Evliya zatlar, kerametle az zamanda uzak yerlere gidebilir. Bu konuda Şâfiî ve Hanefî mezheplerinde, fıkıh meseleleri de yapılmıştır. İbni Hacer-i Hiytemî'nin fetvalarında, (Velî bir zat, akşam namazını kıldıktan sonra, batıya doğru gitse, gittiği yerde güneş batmamış olsa, burada güneş batınca, akşam namazını tekrar kılması lazım olmadığını söyleyenler çoktur) deniyor. (Kiyamet ve Âhret)

Gerçekten böyle bir uçak yapılırsa, ihtiyaten kılmak iyi olur. Bazı kimseler, özellikle ateistler, kasten, Müslümanları zor durumda bırakmak için, cevap veremezler diye, böyle şeyler soruyorlar. Hâlbuki dinimizde İslam âlimlerinin cevap veremediği mesele yoktur.

Öğle ve akşam namazı

Soru: **Mâlikî**'yi taklit eden, İmam-ı a'zam hazretlerinin kavline uyarak, öğleyi asr-ı evvelde, akşamı da işa-i evvelde kılabilir mi?

CEVAP

İhtiyaç varsa kılabilir. **Mâlikî**'yi taklit etmeyen de, ihtiyaç olmadan kılamaz. Asr-ı sani, İmam-ı a'zam hazretlerine göre, ikinci namazının giriş vaktidir. İşa-i sani de, İmam-ı a'zam hazretlerine göre, yatsı namazının giriş vaktidir. Fakat bu iki vakitte fetva, İmameyn'in [**İmam-ı Muhammed** ile **İmam-ı Ebu Yusuf**'un] kavline, yani asr-ı evvele ve işa-i evvele göredir. Her Müslümanın ibadet ederken, kendi mezhebindeki tercih edilen fetvaya uyması, yani öğleyi ve akşamı, Türkiye Takvimi'ndeki ikinci ve yatsı vaktinden önce kılması gerekir.

Sabahı geciktirmemeli

Soru: Bazı arkadaşlar, birbirine mail gönderip, (Sabah namazını Güneş doğmasına yirmi dakika kala kılmak efdaldır) diyorlar. Hâlbuki İlmahal'de, (Sabah namazını her mevsimde ortalık aydınlanınca kılmak müstehabdır. Bu geciktirmeler, hep cemaatle kılanlar içindir. Evinde yalnız kılan, her namazı vakti girer girmez kılmalıdır) deniyor. Sabahı neden geç kıldırıyorlar?

CEVAP

Belki sabah namazını cemaatle kılanları kast etmiş olabilirler. Yalnız kılan, her namazı erken vaktinde kılmalıdır.

Sabah namazının vakti

Soru: Sabah namazı, niye imsak vaktinden 15-20 dakika sonra kılınıyor?

CEVAP

Sabah namazının vakti, dört mezhepte de, şer'î gecenin sonunda yani imsak vaktinde başlar. Oruç da bu vakitte başlar. İmsak vaktinin, beyazlık, ufuk üzerinde yayıldığı vakit başladığını bildiren zayıf kaviller de bulunduğu için, sabah namazını takvimde yazılı imsak vaktinden 15 dakika sonra kılmak ihtiyatlı olur.

Sabah namazının ve orucun ilk vakti, fecr-i sâdik vaktiyle başlar. (İslam Ahlakı)

Görüldüğü gibi, Türkiye Takvimi'nde yazılı olan imsak vaktinde, sabah namazı vakti de, oruç da başlamış oluyor. Yani imsak vakti girince sabah namazı kılınabilir. Zayıf da olsa, diğer kavle de uymuş olmak için, bir mazeretimiz yoksa, sabah namazını imsak vaktinden 15-20 dakika sonra kılmak daha ihtiyatlı olur. Ama bir mazeretimiz olursa, imsak vakti girer girmez kılmanın da mahzuru olmaz.

Tertip sahibi olmak

Soru: Namazda tertip ne demektir?

CEVAP

Namazları sırasıyla kılmak demektir.

Bir günlük beş vakit farz namazla vitri kılarken ve bunları kaza ederken tertibe riayet etmek, yani sıralarını gözetmek farzdır.

Sabah namazına uyanamayan, hutbe okunurken bile hatırlarsa, hemen bunu kaza etmelidir. Bir namazı kılmadıkça ve bunu kaza etmedikçe, bundan sonraki beş vakit namazı kılmak caiz olmaz. Hadis-i şerifte, (Bir namazı uykuda geçiren veya unutan kimse, sonraki namazı cemaatle kılarken hatırlarsa, imamla namazı bitirip, sonra önceki namazını kaza etsin! Bundan sonra, imamla kıldığını tekrar kılsın!) buyuruldu. [Mesela öğle namazını kılmayı unutup ikindi vakti girse, tertip sahibi kimsenin, önce öğleyi kaza etmesi gerekir. Uyuyup öğle namazını kaçıran kimse de, önce öğleyi kaza ettikten sonra ikindiye kılar.]

Sabah namazına başlamadan veya namaz arasındayken, vitri kılmadığını hatırlayan kimse, vitri kaza etmeden sabah namazını kılsa, kabul olmaz. Güneş doğmasına, yalnız vitri kaza edecek kadar zaman kalmışsa, ancak bu hâlde sabah namazı kabul olur. Demek ki, bir namaz vaktinin sonunda, kazayı da kılacak kadar zaman kalmazsa, kazayı önce kılmak lüzumu affolur.

Vakit daraldı sanarak, vakit namazının farzını kılan, sonra daha zaman olduğunu anlasa, kazayı ve sonra vaktin farzını tekrar kılar.

Vaktin namazına başlarken veya namaz içindeyken, kazası olduğunu unutursa, namazdan sonra hatırlasa da, kıldığını namaz kabul olur, çünkü unutmak özürdür. [Mesela sabah namazını kılarken vitri kılmadığını unutsa, namaz kıldıktan sonra hatırlasa bile sabah namazı sahih olur. Eğer namaz içindeyken hatırlarsa, o namaz sahih olmaz. Önce vitri kılması gerekir. Bir başka örnek: Sabahı kılmadığını hatırladığı halde öğleyi kılsa öğle sahih olmaz, fakat sabahı kılmadığını unutarak öğleyi kılsa sahih olur. Unutmak özür oluyor.]

Kazaya kalan namaz sayısının altı olması da, sırayla kılmayı affettiren bir özürdür. Kılmadığı veya kılıp da kabul olmayan farz namaz sayısı altı olan bir kimse, tertip sahibi olmaz. Kaza namazlarının birbiri arasında ve bunlarla vakit namazları arasında sırayı gözetmesi lazım olmaz. Mesela bir farzı kılmayan kimse, bunu hatırladığı halde, beş tane vakit namazı kılsa, bu beşi kabul olmayacağı için, kılınmamış namaz sayısı altı olur. Vitir namazı, burada hesaba katılmaz. Eskiden kazaya kalmış farzlar da hesaba katılır.

Namazlar arasında sırayı gözetmek lüzumunu gideren bir başka sebep, sırayla kılmanın lazım olduğunu bilmemektir. Nass veya icma olmayan şeyi bilmemek özürdür. Mesela, sabahı kılmayan, bunu hatırladığı halde, öğleyi kılsa, bu kabul olmaz. Sonra, sabahı kaza edip, sonra ikindiye kılsa, ikindi kabul olur, çünkü kıldığını öğlenin kabul olduğunu sanmaktadır.

Beşten fazla kazaları olan, bunları kaza ederken, kılmadığı namaz sayısı altıdan aşağıya inince, sırayı gözetmek lüzumu tekrar geri gelmez. Bunları da sırasız kılabilir. Sonra eda ettiği namaz sayısı, kazaya kalanla birlikte altı olunca, eda etmiş olduğu namazlar, tekrar kabul olur. Mesela, bir farzı veya vitri kılmaya, sonra gelen namazları kılsa, bu namazlar kabul olmaz. Beşinci namazı kılmadan, önce kılınmamış olduğu namazı kaza ederse, kıldığını namazlar nafi olmuş olur. Kazayı kılmadan önce kıldığını beşinci namazın vakti çıkarsa, kazaya kalan ile kabul olmayan namaz sayısı altı olur. Bu halde, kılınan beş namaz tekrar sahih olur.

Kıldığı beş namazın her birinde, kazası olduğunu hatırlamak lazımdır. Birkaçında hatırlamadıysa, bunlar hesaba katılmaz. Sabah namazını kılmayan kimse, sonra gelen namazları kılsa, ertesi gün güneş doğarken, kılmış olduğu beş namazın hepsi kabul olur.

Soru: Tertip sahibi olmak ne demektir?

CEVAP

Tertip sahibi olmak demek, hiç namaz borcu olmamak veya en fazla beş vakit kaza borcu olmak demektir. Daha fazla kaza borcu olursa, tertip sahibi olmaktan çıkar. Kaza borçlarını ödeyen kimse de tertip sahibi olur. Tertip sahibi olanın, beş vakit farzı ve vitri kılarırken, sıralarını gözetmesi gerekir. Bir namazı kılmadıkça, ondan sonraki beş namazı kılmak caiz olmaz; yani beş vakitten az olan kaza namazını, vakit namazından önce kılmak şarttır. Hadis-i şerifte, (Bir namazı uykuda geçiren veya unutan, sonraki namazı cemaat ile kılarırken hatırlarsa, imamla namazı bitirip, sonra önceki namazını kaza etsin! Bundan sonra, imamla kıldığını tekrar kılsın) buyuruldu. (Dürr-ül-muhtar)

Bu tertibe, şu üç halde uymak gerekmez:

- 1- Unutmak,
- 2- Vaktin daralması,
- 3- Kaza namazlarının çok olması.

Bunlara birer misal verelim:

1- Unutmak: Öğle namazını kılmayı unutan, ikindi ezanı okunduktan sonra hatırlarsa, öğleyi kaza etmeden ikindiye kılsa sahih olmaz. Fakat ikindi namazını kıldıktan sonra, öğle namazını kılmayı unuttuğunu hatırlarsa, unutmak özür olduğu için, ikindi namazı sahih olur. Ondan sonra da öğleyi kaza eder. Bir kimse, vitri kılmadan yatsa, sabah ezanı okunurken uyanırsa, önce vitri kaza etmesi gerekir. Eğer, sabah namazını kıldıktan sonra vitri kılmadığını hatırlarsa, sabah namazı sahih olmuş olur.

2- Vaktin daralması: Bir kimse, ikindi namazını kılmayı unutsa, yatsıya dört rekat namaz kılacak kadar zaman kalsa, artık ikindiye kaza etmeden akşamı kılar. Daha sonra da ikindiye kaza eder.

3- Kaza namazlarının çok olması: Altı vakit veya daha fazla kazası olan kimse, bunları kaza etmeden de vakit namazlarını kılabilir. Bir kimse, bir ay namaz kılmasa, sonra pişman olup, bu namazları kaza etmeden vakit namazlarını kılmaya başlasa, bu arada bir vakit namazı mesela öğleyi kılmasa, ekseri ulemaya göre, bu bir vakti kaza etmeden vakit namazlarını kılsa caiz olur. (Halebi)

Soru: Tertip sahibi bir kimse, vitri gece kalkınca kılarım dese, uyanınca sabah vakti girdiğini görse, nasıl olsa vitir kazaya kaldı diye, vitri kılmayıp sabah namazını kılsa, sabah namazı sahih olur mu? Uyanınca güneşin doğmasına üç rekat namaz kılacak kadar zaman kalsa ne yapması gerekir? Vitri mi kılması gerekir, yoksa sabah namazının farzını mı?

CEVAP

Vitir eda ve kaza yönünden aynen farz namazlar gibidir. Yani tertip sahibi için vitri kılmadan sabah namazının farzını kılmak sahih olmaz. Ancak unutarak veya vakit darlığı sebebiyle olursa ancak o zaman caiz olur. Güneşin doğmasına üç rekat namaz kılacak kadar zaman kalınca, sabahın farzı kılınır. Güneş doğduktan 50 dakika sonra veya öğleye 20 dakika kalıncaya kadar vitri kaza etmek şarttır. Aksi takdirde, vitri kaza etmeden öğle namazını kılmak sahih olmaz.

Soru: Fıkıh kitaplarında, tertip sahibi kimsenin, unuttuğu bir farz namazı kaza etmeden vaktin namazını kılsa sahih olmayacağı bildiriliyor. Peki kazasını kılmadan vaktin farzını kılması sahih olmayınca, kazası varken sünnet veya nafil kılması sahih olur mu?

CEVAP

Tertip sahibinin durumu ile tertip sahibi olmayanın durumu farklıdır. Tertip sahibi olan, yani hiç namaz borcu olmayan kimse, unutarak veya başka dini bir mazeretle, namazı kazaya kalsa, o namazını kaza etmeden vaktin namazını kılsa, vaktin namazı sahih olmaz. Bu hususu bildiren üç hadis-i şerif meali şöyledir:

(Bir kimse, unuttuğu bir farz namazı kaza etmeden vaktin namazını kılsa, o namaz sahih olmaz.) [Dare Kutni, Kurtubi, İ. Süyuti]

(Bir namazı unutup da bir farz namazı kılarken onu hatırlayan, başladığı namazı tamamladıktan sonra, unuttuğunu kılsın.) [Beyheki, Dare Kutni, İbni Adiy]

(Kim bir farz namazı kılmayı unutsa, imamla başka bir namaza durmuşken hatırlasa, o namazını imamla kılsın, namazını bitirince, unuttuğunu kaza etsin. Sonra imamla kıldığını da iade etsin.) [Taberani, Hatib]

Kaza namazı borcundaki durum ise, bunlar bir özürle namazını kaçıranlar içindir. Kasten terk edilmiş namazları var ise, onları kaza etmeden de vaktin namazı sahih olur, ama sünnet ve nafileleri kabul olmaz. (Bey ve şira risalesi, Nevadir-i fıkhıyye fi mezheb-il-hanefiyye)

Hazret-i Ali'nin naklettiği bir hadis-i şerif meali de şöyledir:

(Farz namaz borcu olanın nâfile kılması, doğumu yaklaşmışken, çocuğunu düşüren hâmileye benzer. Artık bu kadına, hâmile de, ana da denmez. Bu kimse de böyle olup, farz namazlarını ödemedikçe, Allahü teâlâ, onun nâfile namazlarını kabul etmez.) [Zahire-i Fıkh, Fütuh-ul-gayb m. 48] (Fıkıh kitaplarında bütün sünnetlerin nafil namaz olduğu bildirilmiştir.)

Soru: Yatsıyı kılmadan yatan tertip sahibi biri, uyuyakalsa, uyanınca sabah namazını kılacak kadar zaman kaldığını görse, önce yatsıyı mı kılması gerekir?

CEVAP

Vaktin dar olması, tertibi düşürür. Yani sadece sabah namazını kılar. (Hindiyye)

Soru: Kazaya kalan namaz borcunu hesaplayamadığı için, tertip sahibi olup olmadığını bilmeyen, nasıl hareket eder?

CEVAP

İhtiyaten tertip sahibi gibi hareket etmesi; yani bir namazı kazaya kalırsa, sonraki vakti kılmadan önce, kazaya kalan namazını kaza etmesi iyi olur.

Soru: Tertip sahibi olan bir kimse, imsak vaktinden önce kılmak niyetiyle, vitri kılmadan yatsa, o vakitte kılamayıp sonra da unutsa, ertesi gün yatsıyı kılmadan önce hatırına gelse, kıldığı sabah, öğle, ikindi ve akşam namazlarını kaza etmesi gerekir mi?

CEVAP

Unuttuğu için kaza etmesi gerekmez. Unutmak özür olur. Vitri kılmadığını hatırladıktan sonra, vitri kaza etmeden önce yatsıyı kılsa, yatsı namazı sahih olmaz.

Vaktin girmesi önemli

Soru: Ramazanda sabah namazı girince ezanlar okunuyor, fakat diğer aylarda güneşin doğmasına bir saat veya daha az kala okunuyor. Biz kadınlara ezan okumak gerekmediğine göre, vakit girer girmez sabah namazını kılmakta bir mahzur olur mu?

CEVAP

Hayır, mahzuru olmaz. Erkekler de vakit girer girmez kılabilir. Yalnız kılınca her namazı ilk vaktinde kılmaya çalışmalıdır.